

Tsjechov, Een Zwanezang, 2 p vertaling E. Meerestein

De handeling vindt plaats op het toneel van een schouwburg in een provinciestad, 's nachts na afloop van een voorstelling.

Toneelbewerking door Tsjechov van zijn verhaal “Kalchas” uit 1886. Kalchas is een clownsfiguur.

Bewerking Jack van Liesdonk, december 2024

Analyse

Een oude acteur kijkt terug op zijn leven. Omdat toen hij jong was een mooie vrouw verliefd op hem was, maar zeker niet met een acteur wilde samenleven, raakte hij verbitterd en is zichzelf gaan zien als een schertsfiguur. Iemand die alleen anderen wil vermaken, maar er zelf weinig plezier aan beleeft, omdat hij alleen en eenzaamthuis is gebleven. Daarom drinkt hij ook, en heeft deze hele voorstelling gemist omdat hij dronken in slaap was gevallen. Zijn collega's hadden hem kennelijk ook niet nodig op de vloer. Na dit stukje monoloog met zelfbeklag, komt de souffleur op, in een witte ochtendjas. Het is toch niet de dood die hem komt halen, maar een souffleur, die hem al jaren kent. De acteur vertelt zijn drama van versmide liefde en eenzaamheid nu. Dit vertelt hij zeer dramatisch. Dan slaat het om: wat een talent heb ik eigenlijk! En geeft een voorbeeld van een tekst van Boris Goedanov . Gauw geef me de repliek van de nar! En geeft zichzelf complimenten. En dan een stuk uit Hamlet! Samen met de souffleur wordt het gereciteerd. Bravo! Wat klets ik toch van afgeleefd! Nog een tekst -gedicht. Een deur slaat dicht, hij roept naar collega acteurs (die niet komen). Dan weer zelfbeklag en trots pp zijn carrière. Wat ben ik voor een talent? Nog een citaat, maar dan van vertrek en vlucht naar een oord stil van rust.

Je zou kunnen denken dat de acteur op de rand van de dood is, en zijn eigen overlijden speelt, en een grote hallucinatie, eindigend in een gedicht waarin hij vertrekt naar de rust.

Commentaar

De citaten uit andere toneelstukken zijn uit nieuwere, en Nederlandse stukken gekozen. Stukken die met KTD gespeeld zijn bijvoorbeeld, en misschien iets van de Gijsbrecht. En de namen van de acteur en souffleur zijn vernederlandst. De woordkeuze is herzien, en de setting in de tijd ook.

Het is misschien interessant wanneer het tweemaal gespeeld wordt, éénmaal met een vrouw als acteur en een mannelijke souffleur; en eenmaal met een man als acteur en een vrouw als souffleur. Met kleine aanpassingen in de tekst waar naar oude rollen wordt verwezen.

Is het drama anders?

Bewerkte tekst:

Jacob Koning: een oude acteur

Pip de Haas: een oude souffleur en kleedster

(Het kale toneel van een klein zaaltje. Een deur, die naar de kleedkamer leidt; de linkerhelft van het toneel en de achtergrond liggen vol met allerlei oude rommel. In het midden van het toneel een omvergeworpen krukje. Het is nacht en donker.

Jacob komt in het kostuum van “Kalchas” (een clown of nar) met een kaars in zijn hand schaterend zijn kleedkamer uit.)

Jacob	Dat is me ook wat! Een reuze bak! Daar ben ik me in de kleedkamer in slaap gesukkeld. De voorstelling is allang afgelopen, iedereen is naar huis, alleen ik heb hier doodgemoedereerd een partijtje liggen snurken. Ach jij ouwe sukkel, ouwe sukkel! Een aftandse hond, dat ben je. Je hebt dus zo’n stuk in je kraag gedronken, dat je zittend in slaap bent gevallen! Knap werk! Mijn complimenten, moet ik zeggen.
	(roept luid) Gorka, Gorka, duivelse kerel. Petra! Dat donderse duo ligt natuurlijk weer ergens te maffen, moge ze de pip krijgen, blikskaters-nog-aan-toe. Gorka!
	(zet krukje overeind en gaat erop zitten. Draait zijn hoofd) Dronken als een kanon. Wat heb ik me volgegoten, godsamme. Mijn tong een leren lap; en van binnen zo koud als in een kelder. Ik heb geen eerbied voor mijn leeftijd, jij ouwe pias...
	(Pauze) Je leven is voorbij, die acht en zestig jaren van je zijn foetsie. Die krijg je niet meer terug. De fles is helemaal leeggedronken, alleen op de bodem is nog een restje over. Droesem, een bittere smaak.... Ja, zo is het....zo staat het er voor Jacob Of je wil of niet, het wordt tijd de rol van dooie te repeteren. Magere Hein staat om de hoek ...
	(tuurt de zaal in) dit is de eerste keer dat ik de zaal zo in het donker zie. Net een opengesperde muil, klaar om je kop eraf te bijten.
	(loopt naar voren) Je kunt niets zien, net alleen het balkon. En het souffleurshokje.... Maar de rest, niets dan duisternis. Een zwarte bodemloze put, net een graf, waar de dood zelf zich in schuilhoudt.. Brrr. Wat is het koud. Dit oord is geschapen om geesten op te

	roepen! Om kippenvel van te krijgen, een duivelse plek! De rillingen lopen me over de rug.
	(roept) Gorka, Petra, Waar zitten jullie toch? Hebben jullie mij niet gemist in de voorstelling? Een kleine rol, maar toch ... op de achtergrond... duivelse collega's ... waarom ligt de naam van de Boze zo in mijn mond bestorven? Laat ik ophouden met dat gevloek, dat gezuip, dat gejammer. Ik ben een ouwe kerel, mijn God die liederlijke taal, dat dronken smoelwerk, dit clownspakje Om misselijk van te worden... laat ik me als de sodemieter gaan verkleden, dit is verschrikkelijk ... (draait zich om om naar de kleedkamer te gaan; Pip verschijnt in een witte kamerjas. Jacoba slaakt een kreet van schrik en deinst achteruit)
Jacob	Wie ben je? Wat wil je? Wat ben je er voor één? (stamp met zijn voeten) Wie ben je?
Pip	Ik ben het meneer!
Jacob	Wie ben je?
Pip	Ik meneer, de souffleur...Pip de Haas.... Jacob Koning: IK ben het
Jacob	(zinkt neer op het krukje, trilt) Grote God, wie is dat dan? Ben jij het? Pip? Wat voer je hier uit?
Pip	Ik slaap in de kleedkamers, meneer. Maar vertel het niet aan de directie ... ik heb geen onderdak meer, mijn kamer uitgezet.... Want, nou ja...
Jacob	Zo jij bent het dus, Pip, mijn God ze hebben veertig jaar voor me geapplaudisseerd, bloemen toegeworpen, handtekeningen gevraagd, iedereen was oohhh en aahhhh. Maar niemand heeft eraan gedacht die dronken kerel wakker te maken of naar huis te brengen. Pip, niemand! (klampt zich vast) Ik ben aan het aftakelen, laat me niet in de steek, Pip, mijn krachten zijn op...ik zal dood moeten gaan. Verschrikkelijk!
Pip	Nee, Jacob, Jacob Koning! Gaat u toch lekker naar huis!
Jacob	Naar huis! Ik denk er niet aan! Daar ben ik helemaal verlaten, ...ik heb niemand meer Pip, niemand. Geen vrouw, geen kinderen, kip

	noch kraai in de hele wereld.... Ga ik dood, dan is er niemand om voor me te bidden. Niemand geeft me een beetje warmte, verwent me, brengt me naar bed als ik dronken ben. Geen sterveling die van me houdt, Pip!
Pip	(met tranen in de stem) Maar het publiek draagt u op handen Jacob!
Jacob	Het publiek! Dat ligt al op bed. Die zijn de clown al lang vergeten. Nee, niemand heeft mij nog nodig.
Pip	Ach wat maakt u zich toch overstuur!
Jacob	Ik ben een mens, van vlees en bloed Pip. Ik kom uit een artistieke familie, maar ik was eerst bij de Inlichtingendienst, officier! Knap en moedig! Een man van eer! Waar is dat allemaal gebleven? Pip, en wat een acteur ben ik later geweest, hé? (komt overeind) Waar is die tijd? Toen ik zoeven een blik in die kuil daar wierp, kwam het allemaal terug. Veertig jaar van mijn leven, opgeslokt door die muil, Pip, opgevreten. Dat jonge enthousiasme, de onstuimige liefde voor de vrouwen; de vrouwen, Pip!
Pip	U moet nu heus naar bed gaan, Jacobje.
Jacob	Als jong acteur was er een vrouw zo onder de indruk van mijn spel, dat ze stapelverliefd op mij werd. (draagt voor) slank en sierlijk als een populier, was zij; jong, onbedorven en vurig als morgenrood in de zomer! Al het duister zou voor de glans van haar blauwe ogen en haar glimlach zijn terug geweken. De branding van haar lokken deed rotsen, ijsschotsen en sneeuwvelden in stukken breken! Ik herinner me hoe ik een keer voor haar stond, zoals ik nu tegenover jou sta.... Ze was van een schoonheid als nooit tevoren en ze keek me aan met een blik..... één en al tederheid en stralende liefde ... Ik wierp me aan haar voeten en smeekte haar mijn vrouw te worden.
	(gaat verslagen verder) Maar zij antwoordde..... dan moet je het toneel vaarwel zeggen! Dan-moet-je-het- toneel- vaarwel- zeggen! Verliefd

	worden op een acteur, dat kon ze wel, maar ermee samen leven nooit! Ik speelde die avond een rol in een klucht, en tijdens het spelen vielen me de schellen van de ogen. Ik ben gaan begrijpen dat het helemaal niet gaat om de kunst, de heilige kunst. Het is allemaal gezwets en bedrog. Ik ben een slaaf in het tijdverdrijf van anderen, een clown, een verkleedbeest. De toeschouwer applaudisseert, maar ik blijf een vreemde voor hem. De toeschouwer wil in mijn glans delen, maar zal zijn dochter me niet ten huwelijk geven. (zinkt neer op zijn krukje)
Pip	Ik weet niet wat met u te doen, Jacob Koning, u maakt me aan het schrikken. Toe, ga naar huis!
Jacob	Na dat meisje ben ik mijn zin verloren. Ik ging zwerven langs theaters, ik speelde clowns en idioten, dwazen en genieën. Maar wat een talent stak daar achter, wat een kunstenaar! Vol taal en stijl en virtuositeit, maar die kuil daar heeft mij opgeslokt en opgevreten. Ik ben een ouwe afgeleefde kerel. Mijn lied is uit! (huilt) Uit!!
Pip	Maar Jacob, Jacob! Mijn lieve meneer toch, toe nou, bedaar toch, mijn hemel! Petra! Gorka!
Jacob	Wat een talent, wat een kunnen bezit ik anders. Daar heb je geen weet van! Dictie, uitdrukkingsvermogen, gratie, hoeveel snaren ik weet te bespelen... (slaat zich op de borst) Hier van binnenluister maar eens.... Wacht even, even adem halen... Ja, De Advocaat uit Het proces van Kafka:
	<i>“Het verzoekschrift is, zoals gezegd, nog niet overhandigd, daar is ook geen haast bij, veel belangrijker zijn de inleidende besprekingen met competente ambtenaren en die hebben al plaatsgevonden. Ik wil alleen dit zeggen, dat enkelen zich zeer gunstig geuit en zich ook zeer bereidwillig getoond hebben, terwijl anderen zich minder gunstig hebben geuit, maar toch hun medewerking geenszins ontzegd hebben. Het resultaat is dus over het algemeen zeer verheugend, maar daaruit mag u geen bijzondere conclusies trekken, omdat alle inleidende onderhandelingen op dezelfde wijze begonnen zijn en uit de verdere ontwikkeling natuurlijk pas de</i>

	<i>waarde van deze voorlopige onderhandeling zal blijken. In elk geval is er nog niets verloren."</i>
	(stamp met zijn voet) Gauw, geef het antwoord van Jozef K! Kom nou met je tekst, ik kan niet wachten.
Pip	<i>"Zelfs al houd ik rekening met alle moeilijkheden, dan gaat het toch nog allemaal erg langzaam."</i>
Jacob	<i>"Het gaat helemaal niet langzaam, maar natuurlijk zouden we al verder zijn, indien u zich bijtijds tot mij had gewend. Dat heeft u helaas verzuimd en dat zal nog wel meer nadelen brengen."</i>
	Wat een kracht! Wat een talent! Wat een kunstenaar! Nog iets Nog iets ... de oude tijd heeft me weer te pakken
	<i>Het hemelsche gerecht heeft zich ten lange lesten Erbarmd over my, en mijn benauwde vesten,</i>
Pip	De Gijsbrecht van Amstel!
Jacob	Zo! Niet slecht hé? Maar wacht, moet je dit eens horen, uit De Kersentuin, stel je voor, de zon is op, het is niet koud, en dan: <i>"De tuin is helemaal wit. Weet je nog Ljoeba? Die lange laan daar, die helemaal recht loopt als een strakgespannen riem, glinsterend in het maanlicht. Weet je dat nog? Ben je dat niet vergeten Ljoeba?"</i>
Pip	<i>"O mijn kinderjaren, toen alles zo onschuldig was. Van hier uit keek ik naar de tuin en iedere ochtend werd het geluk gelijk met mij wakker. Oh Gajev, broer, de tuin!"</i>
Jacob	<i>"Ja en de tuin wordt verkocht"</i>
Pip	<i>"Kon ik het verleden maar vergeten"</i>
Jacob	<i>"verkocht, hoe vreemd het ook mag klinken,..."</i> (Schaterlacht en klapt in handen) Bravo! Bis! Wat klets ik toch van oud en afgeleefd. Er is geen sprake van ouderdom, allemaal onzin, dwaasheid! Uit al mijn aderen spuit de kracht als een fontein naar buiten! Dat is een frisse geest, Het leven zelf! Waar je talent aantreft Pip, daar bestaat geen ouderdom!
Pip	Nee. Nee?

Jacob	Daar sta je van te kijken hè? Wacht, laat me maar eerst op dreef komen...(geluid van slaande deur) Wat was dat?
Pip	Dat zullen Petra en Gorka wel zijn, die terugkomen. Wat een talent Jacob Koning, wat een talent!
Jacob	(roept naar achter) Hier, deze kant op, hier ben ik! (tot Pip) Kom, help me met aankleden. Absoluut geen sprake van enige ouderdom, allemaal gezwets en onzin.... (lacht) Wat sta je daar dan te huilen? Beste, brave, domme Pip, niet zo snotteren, dat lijkt nu nergens op. Toe nou, kom nou, ouwe knor, , genoeg nu; zulke gezichten te trekken. Toe nou. (omhelst Pip) Niet huilen Waar je kunst aantreft, waar talent is, daar bestaat geen ouderdom, geen eenzaamheid, geen ziekte, of de dood maar voor de helft ...(huilt) Nee, Pip, mijn lied is uitgezongen. Mijn talent is als een uitgeknepen citroen, een speen, een roestige spijker, dat ben ik. En jij bent een ouwe toneelrot, een souffleur.... Kom mee.
	(ze gaan) Herinner je je die passage uit Othello nog, Pip? <i>Maar nu voor eeuwig Vaarwel zielsvrede, rust, tevredenheid! Vaart fiere ruiters en onwrikbare voetsoldaten, Die eierzucht tot een deugd maakt, allen wel! Vaarwel, gij trotse strijdbanier, gaat ons verlaten; Glans en glorie, alles vergezelt de strijd</i>
Pip	Een talent! Wat een talent!
Jacob	Of dit bijvoorbeeld: <i>wanneer wij naar achteren lopen wordt het hier leeg wanneer u naar buiten stapt wordt het hier koud als wij niet met elkaar zijn is het over en wordt alles triest en stil</i> (loopt met Pip af)

Jacoba Gerritsen: een oude actrice

Pip de Haas: een oude souffleur en grimeur

(Het kale toneel van een klein zaaltje. Een deur, die naar de kleedkamer leidt; de linkerhelft van het toneel en de achtergrond liggen vol met allerlei oude rommel. In het midden van het toneel een omvergeworpen krukje. Het is nacht en donker.

Jacoba komt in het kostuum van “Kalchas” (een clown of nar) met een kaars in haarhand schaterend haar kleedkamer uit.)

Jacoba	Dat is me ook wat! Een reuze bak! Daar ben ik me in de kleedkamer in slaap gesukkeld. De voorstelling is allang afgelopen, iedereen is naar huis, alleen ik heb hier doodgemoedereerd een partijtje liggen snurken. Ach jij ouwe sukkel, ouwe sukkel! Een aftandse hond, dat ben je. Je hebt dus zo’n stuk in je kraag gedronken, dat je zittend in slaap bent gevallen! Knap werk! Mijn complimenten, moet ik zeggen.
	(roept luid) Gorka, Gorka, duivelse kerel. Petra! Dat donderse duo ligt natuurlijk weer ergens te maffen, moge ze de pip krijgen, blikskaters-nog-aan-toe. Gorka!
	(zet krukje overeind en gaat erop zitten. Draait haar hoofd) Dronken als een kanon. Wat heb ik me volgegoten, godsamme. Mijn tong een leren lap; en van binnen zo koud als in een kelder. Ik heb geen eerbied voor mijn leeftijd, jij ouwe pias...
	(Pauze) Je leven is voorbij, die acht en zestig jaren van je zijn foetsie. Die krijg je niet meer terug. De fles is helemaal leeggedronken, alleen op de bodem is nog een restje over. Droesem, een bittere smaak.... Ja, zo is het....zo staat het er voor Jacoba Of je wil of niet, het wordt tijd de rol van dooie te repeteren. Magere Hein staat om de hoek ...
	(tuurt de zaal in) dit is de eerste keer dat ik de zaal zo in het donker zie. Net een opengesperde muil, klaar om je kop eraf te bijten.
	(loopt naar voren) Je kunt niets zien, net alleen het balkon. En het souffleurshokje.... Maar de rest, niets dan duisternis. Een zwarte bodemloze put, net een graf, waar de dood zelf zich in

	schuilhoudt.. Brrr. Wat is het koud. Dit oord is geschapen om geesten op te roepen! Om kippenvel van te krijgen, een duivelse plek! De rillingen lopen me over de rug.
Jacoba	(roept) Gorka, Petra, Waar zitten jullie toch? Hebben jullie mij niet gemist in de voorstelling? Een kleine rol, maar toch ... op de achtergrond... duivelse collega's ... waarom ligt de naam van de Boze zo in mijn mond bestorven? Laat ik ophouden met dat gevloek, dat gezuip, dat gejammer. Ik ben een oud wijf, mijn God die liederlijke taal, dat dronken smoelwerk, dit clownspakje Om misselijk van te worden... laat ik me als de sodemieter gaan verkleden, dit is verschrikkelijk ... (draait zich om om naar de kleedkamer te gaan; Pip verschijnt in een witte kamerjas. Jacoba slaakt een kreet van schrik en deinst achteruit)
Jacoba	Wie ben je? Wat wil je? Wat ben je er voor één? (stamp met zijn voeten) Wie ben je?
Pip	Ik ben het mevrouw!
Jacoba	Wie ben je?
Pip	Ik mevrouw, de souffleur...Pip de Haas.... Jacoba Gerritsen: IK ben het
Jacoba	(zinkt neer op het krukje, trilt) Grote God, wie is dat dan? Ben jij het? Pip? Wat voer je hier uit?
Pip	Ik slaap in de kleedkamers, mevrouw. Maar vertel het niet aan de directie ... ik heb geen onderdak meer, mijn kamer uitgezet.... Want, nou ja...
Jacoba	Zo jij bent het dus, Pip, mijn God ze hebben veertig jaar voor me geapplaudisseerd, bloemen toegeworpen, handtekeningen gevraagd, iedereen was oohhh en aahhhh. Maar niemand heeft eraan gedacht dat dronken wijf wakker te maken of naar huis te brengen. Pip, niemand! (klampt zich vast) Ik ben aan het aftakelen, laat me niet in de steek, Pip, mijn krachten zijn op...ik zal dood moeten gaan. Verschrikkelijk!
Pip	Nee, Jacoba, Jacoba Gerritsen! Gaat u toch lekker naar huis!
Jacoba	Naar huis! Ik denk er niet aan! Daar ben ik helemaal verlaten, ...ik heb niemand meer Pip, niemand. Geen man, geen kinderen, kip noch kraai in de hele wereld.... Ga ik dood, dan is er niemand om voor me te bidden. Niemand geeft me een beetje warmte, verwent me, brengt me naar bed als ik dronken ben. Geen sterveling die van me houdt, Pip!
Pip	(met tranen in de stem) Maar het publiek draagt u op handen Jacoba!

Jacoba	Het publiek! Dat ligt al op bed. Die zijn de clown al lang vergeten. Nee, niemand heeft mij nog nodig.
Pip	Ach wat maakt u zich toch overstuur!
Jacoba	Ik ben een mens, van vlees en bloed Pip. Ik kom uit een artistieke familie, maar ik was eerst bij de Inlichtingendienst, officier! Knap en moedig! Een vrouw met gezag! Waar is dat allemaal gebleven? Pip, en wat een acteur ben ik later geweest, hé? (komt overeind) Waar is die tijd? Toen ik zoeven een blik in die kuil daar wierp, kwam het allemaal terug. Veertig jaar van mijn leven, opgeslokt door die muil, Pip, opgevreten. Dat jonge enthousiasme, de onstuimige liefde voor de mannen; de mannen, Pip!
Pip	U moet nu heus naar bed gaan, Jacobaatje.
Jacoba	Als jong actrice was er een jongeman zo onder de indruk van mijn spel, dat hij stapelverliefd op mij werd. (draagt voor) slank en sierlijk als een populier, was hij; jong, onbedorven en vurig als morgenrood in de zomer! Al het duister zou voor de glans van zijn blauwe ogen en zijn glimlach zijn terug geweken. De branding van zijn lokken deed rotsen, ijsschotsen en sneeuwvelden in stukken breken! Ik herinner me hoe ik een keer voor hem stond, zoals ik nu tegenover jou sta.... Hij was van een schoonheid als nooit tevoren en hij keek me aan met een blik..... één en al tederheid en stralende liefde ... Ik wierp me aan zijn voeten en smeekte hem mijn man te worden.
	(gaat verslagen verder) Maar hij antwoordde..... dan moet je het toneel vaarwel zeggen! Dan-moet-je-het- toneel- vaarwel- zeggen! Verliefd worden op een actrice, dat kon hij wel, maar ermee samen leven nooit! Ik speelde die avond een rol in een klucht, en tijdens het spelen vielen me de schellen van de ogen. Ik ben gaan begrijpen dat het helemaal niet gaat om de kunst, de heilige kunst. Het is allemaal gezwets en bedrog. Ik ben een slaaf in het tijdverdrijf van anderen, een clown, een verkleedbeest. De toeschouwer applaudisseert, maar ik blijf een vreemde voor hem. De toeschouwer wil in mijn

	glans delen, maar zal zijn zoon me niet ten huwelijk schenken. (zinkt neer op zijn krukje)
Pip	Ik weet niet wat met u te doen, Jacoba Gerritsen, u maakt me aan het schrikken. Toe, ga naar huis!
Jacoba	Na die jongeman ben ik mijn zin verloren. Ik ging zwerven langs theaters, ik speelde clowns en idioten, dwazen en genieën. Maar wat een talent stak daar achter, wat een kunstenaar! Vol taal en stijl en virtuositeit, maar die kuil daar heeft mij opgeslokt en opgevreten. Ik ben een oude afgeleefde vrouw. Mijn lied is uit! (huilt) Uit!!
Pip	Maar Jacoba, Jacoba! Mijn lieve mevrouw toch, toe nou, bedaar toch, mijn hemel! Petra! Gorka!
Jacoba	Wat een talent, wat een kunnen bezit ik anders. Daar heb je geen weet van! Dictie, uitdrukkingsvermogen, gratie, hoeveel snaren ik weet te bespelen... (slaat zich op de borst) Hier van binnenluister maar eens.... Wacht even, even adem halen... Ja, Eileen uit De Manke van McDonough :
	<i>“Vergeet de dikke vrouwen met baardstoppels! Was je der in gebleven, moest je één briefje hebben gekrabbeld? Nee, jij, maar geen woord! Geen gebenedijd woord! Te druk om je tantes iets te krabbelen die hun eigen ziek maakten van de zorgen om jou, maar niet te druk om Frippe-Frapples te gaan kopen voor een gare snotter. Enkel om te tonen wat of een man van de wereld jij van je eigen denkt dat je bent!”</i>
	(stamp met haar voet) Gauw, geef het antwoord van Manke Billy! Kom nou met je tekst, ik kan niet wachten.
Pip	<i>“’t kost twee minuten om Frippe- Frapples te gaan kopen. Is dat een eerlijke vergelijking?”</i>
Jacoba	<i>“En kom me niet met dikke woorden af als je weet dat je verkeerd bent. Vergelijking! Meneer de Yankee is het nu hé? Verwacht maar niet dat ik zo rap vergeet en vergeef! ”</i>

	Wat een kracht! Wat een talent! Wat een kunstenaar! Nog iets Nog iets ... de oude tijd heeft me weer te pakken
	<i>Het hemelsche gerecht heeft zich ten lange lesten Erbarmd over my, en mijn benauwde vesten,</i>
Pip	De Gijsbrecht van Amstel!
Jacoba	Zo! Niet slecht hé? Maar wacht, moet je dit eens horen, uit De Kersentuin, stel je voor, de zon is op, het is niet koud, en dan: <i>“O mijn kinderjaren, toen alles zo onschuldig was. Van hier uit keek ik naar de tuin en iedere ochtend werd het geluk gelijk met mij wakker. En toen zag de tuin er precies zo uit. Oh Gajev, broer, de tuin! Wit, helemaal wit. Na de sombere natte herfst en de koude winter ben je weer jong, vervuld van geluk, de hemelse engelen hebben je niet verlaten...”</i>
Pip	<i>“Ja en de tuin wordt verkocht vanwege de schulden”</i>
Jacoba	<i>“Kijk daar loopt mama zaliger door de tuin... in een wit gewaad (lachend) Zij is het!”</i>
Pip	<i>“Verkocht, hoe vreemd het ook mag klinken,”</i>
Jacoba	<i>“Daar rechts, in de bocht naar het prieel, dat kromme, witte boompje, dat is net een vrouw...”</i> (Schaterlacht en klapt in handen) Bravo! Bis! Wat klets ik toch van oud en afgeleefd. Er is geen sprake van ouderdom, allemaal onzin, dwaasheid! Uit al mijn aderen spuit de kracht als een fontein naar buiten! Dat is een frisse geest, Het leven zelf! Waar je talent aantreft Pip, daar bestaat geen ouderdom!
Pip	Nee. Nee?
Jacoba	Daar sta je van te kijken hè? Wacht, laat me maar eerst op dreef komen...(geluid van slaande deur) Wat was dat?

Pip	Dat zullen Petra en Gorka wel zijn, die terugkomen. Wat een talent Jacoba Gerritsen, wat een talent!
Jacoba	(roept naar achter) Hier, deze kant op, hier ben ik! (tot Pip) Kom, help me met aankleden. Absoluut geen sprake van enige ouderdom, allemaal gezwets en onzin.... (lacht) Wat sta je daar dan te huilen? Beste, brave, domme Pip, niet zo snotteren, dat lijkt nu nergens op. Toe nou, kom nou, ouwe knor, , genoeg nu; zulke gezichten te trekken. Toe nou. (omhelst Pip) Niet huilen Waar je kunst aantreft, waar talent is, daar bestaat geen ouderdom, geen eenzaamheid, geen ziekte, of de dood maar voor de helft ...(huilt) Nee, Pip, mijn lied is uitgezongen. Mijn talent is als een uitgeknepen citroen, een speen, een roestige spijker, dat ben ik. En jij bent een ouwe toneelrot, een souffleur.... Kom mee.
	(ze gaan) Herinner je je die passage uit Othello nog, Pip? <i>Maar nu voor eeuwig Vaarwel zielsvrede, rust, tevredenheid! Vaart fiere ruiters en onwrikbare voetsoldaten, Die eierzucht tot een deugd maakt, allen wel! Vaarwel, gij trotse strijdbanier, gaat ons verlaten; Glans en glorie, alles vergezelt de strijd</i>
Pip	Een talent! Wat een talent!
Jacoba	Of dit bijvoorbeeld: <i>wanneer wij naar achteren lopen wordt het hier leeg wanneer u naar buiten stapt wordt het hier koud als wij niet met elkaar zijn is het over en wordt alles triest en stil</i> (loopt met Pip af)